

Η Οικογένεια στην Ικαρία και η Γυναίκα (σχέση με ευζωΐα και μακροβιότητα)

Γιάννης Μουλάς

Δικηγόρος – Πολιτικές Επιστήμες

Από όσα στοιχεία μπόρεσα να ανιχνεύσω, από τα συγγράμματα των ιστορικών μας Χαρ. Παμφίλη, Ιωαν. Μελά και Αντ. Παπαλά, τα «Λαογραφικά της Ικαρίας» του Αλέξη Πουλιανού, τις πληροφορίες του λόγιου Επισκόπου Σάμου-Ικαρίας, Ιωσήφ Γεωργειρήνη, και του Γάλλου περιηγητή Τεβενώ, των μέσων του 1600, το βιβλίο του Νίκου Καστανιά «ΣΟΤΡΟΠΑ», τα βιβλία της Δήμητρας Σκάβδη «Τα Χαρτιά μιας Καριώτικης Οικογένειας 1625 – 1920» και «Στο Χρυσόστομο στην Ικαρία», τα δημοτικά τραγούδια, τις ρίβες, τα ιδιωτικά έγγραφα και ιδίως τα προικοσύμφωνα που έχουν διασωθεί από τις αρχές του 1600, τα παραμύθια και τις διηγήσεις του παππού και της καλομάνας και τη ζωντανή παράδοση, είναι σαφές, ότι η οικογένεια στην Ικαρία, σε βάθος χρόνου, υπήρξε ο κορυφαίος θεσμός του ιδιωτικού βίου των Ικαρίων. Και ακόμη ότι ο γάμος στην Ικαρία ποτέ δεν υπήρξε μια κατά συνθήκη πράξη, προς εξυπηρέτηση αμοιβαίων οικονομικών και άλλων συμφερόντων τόσο των νυμφευόμενων, όσο και των πατρικών οικογενειών, όπως ίσχυε σ'όλα σχεδόν τα άλλα μέρη της Ελλάδας και ιδιαίτερα της μεγάλης στεριάς. Ούτε όμως ήταν και αποτέλεσμα πατρικής επιταγής ή πατρικής καταπίεσης, με κίνητρο την προίκα, όπως στα άλλα μέρη που οι πατέρες των μελλονυμφων, με ψυχρή οικονομική διαπραγμάτευση και συναλλαγή, καθόριζαν πριν το γάμο, του οποίου ήταν και προϋπόθεση.

Στην Ικαρία ο γάμος υπήρξε πράξη ζωής, με τον οποίο δύο νέοι άνθρωποι, Καριώτες και οι δύο πάντοτε, αποφάσιζαν να ενώσουν τις ζωές τους για τη δημιουργία οικογένειας και για να ζήσουν την υπόλοιπη ζωή τους μαζί και στα καλά και στα κακά μέχρι να τους χωρίσει ο θάνατος, πραγματώνοντας έτσι στο ακέραιο, και ας μην τον γνώριζαν, τον περίφημο ορισμό του γάμου από το Μοδεστίνο ως «ένωση ανδρός και γυναικός, συγκλήρωση του βίου παντός...».

Πράγματι στην Ικαρία ο γάμος αντιμετωπίστηκε ως μία πράξη μοναδική και ανεπανάληπτη, μία πράξη ύψιστων ηθικών διαστάσεων, με στόχο τη δημιουργία οικογένειας και τη συμπόρευση για ολόκληρη τη ζωή με αγάπη, αμοιβαία κατανόηση και εκτίμηση και πλήρη ισότητα των δύο συζύγων, ισότητα σφυρηλατημένη ανά τους αιώνες.

Εδώ δεν υπήρξε ποτέ ο θεσμός της προίκας, με τον τρόπο που ίσχυε αλλού, που ευτελίζει το γάμο, τραυματίζει θανάσιμα τη συζυγική σχέση και ταπεινώνει καίρια και αθεράπευτα τη γυναίκα.

Στην Ικαρία, μοναδικά ίσως από ολόκληρη την Ελλάδα και στους περασμένους αιώνες που οι γονείς είχαν ισχυρό λόγο για το γάμο του παιδιού τους και ιδιαίτερα της κόρης τους, η παρέμβασή τους δεν ήταν αυταρχική και πατριαρχική, με την έννοια ότι το παιδί έπρεπε να υπακούσει σε κάθε περίπτωση, έστω και αν ο υποψήφιος ή υποψήφια δεν του άρεσε ή και τον αντιπαθούσε. Η γονική παρέμβαση είχε περισσότερο την έννοια πειθούς παρά προσταγής, γι' αυτό και σε ακραίες περιπτώσεις – ελάχιστες – ωμής επέμβασης γονιών, είχαμε παραδείγματα κατηγορηματικής ανυπακοής που κατέληγε σε συμφωνημένη απαγωγή της νύφης και ματαίωση του κατ'επιταγή γάμου.

Συνήθως η Ικαριακή οικογένεια ήταν μία μεγάλη οικογένεια, με πολλά παιδιά, σύμφωνα με τη ρήση « όσα έστελλε ο Θεός», που ήταν ο κανόνας για όλες τις γυναίκες. Σε πολλές περιπτώσεις τα μέλη της οικογένειας αυξανόταν και με τους γέροντες γονείς του συζύγου, που σύμφωνα με την Ικαριακή παράδοση, έπρεπε να γηροκομηθούν από γιο, που αν ήταν μοναχογιός δεν υπήρχε θέμα, αν όμως ήταν πολλοί, κατά το έθιμο, θα έπρεπε να γηροκομηθούν είτε από τον πρωτότοκο είτε από τον τελευταίο. Στους γέροντες υπήρχε απόλυτος σεβασμός και από το γιο και από τη νύφη και από τα εγγόνια και η συμβουλή τους ήταν πάντα σεβαστή. Η οικογένεια λειτουργούσε με απόλυτη ισότητα μεταξύ των συζύγων.

Τα μέλη της ήταν τόσο δεμένα μεταξύ τους που καμία δύναμη δε μπορούσε να τα χωρίσει και κατά την αναφορά του Αλέξη Πουλιανού στα λαογραφικά του, η οικογένεια «ήταν μια βέργα», προσφιλής ικαριακή έκφραση για την οικογένεια. Αξίζει εδώ να αναφέρω, την αντίστοιχη φράση στην Ικαριακή διάλεκτο, όπως την αναφέρει στο βιβλίο του «ΣΟΤΡΟΠΑ» έτερος λαογράφος μας Νίκος Καστανιάς, «η οικογένεια ήταν μία κάγκα», δηλαδή ένα σώμα.

Η οικογένεια, προστατευόταν σοβαρά από το δίκαιο που ίσχυε. Η μοιχεία ήταν βαρύτατο αδίκημα. Με απόφαση των γερόντων, οι οποίοι ασκούσαν και καθήκοντα δικαστή, οι μοιχοί, δηλαδή το συλλαμβανόμενο παράνομο ζευγάρι, αφού το γύμνωναν εντελώς, το έδεχναν ανηλεώς με πολλούς ραβδισμούς και στη συνέχεια ολόγυμνο το κάθιζαν ανάποδα πάνω σε ένα γαϊδούρι και το περιέφεραν, παλλαϊκά χλευαζόμενο, σ' ολόκληρο το χωριό. Πολύ σκληρή τιμωρία προς παραδειγματισμό αλλά και σωφρονισμό, ώστε η οικογένεια να παραμένει σεβαστή και ανέγγιχτη.

Το μεγάλο πρόβλημα που ταλαιπωρούσε την οικογένεια ήταν το οικονομικό. Το νησί φτωχό και άγονο με λίγες καλλιεργήσιμες εκτάσεις και καιρούς αντίξοους, δύσκολα μπορούσε να θρέψει τους κατοίκους του, ιδιαίτερα στους αιώνες που δεν ήταν εφικτή η μετανάστευση.

Ομως οι πρόγονοί μας με την πολυκαλλιέργεια, τα αμπέλια, τους κήπους, τη σπορά, τα ζώα, τα μελίσσια τα έφερναν βόλτα, έκαναν το θαύμα, και το τσουκάλι πάντα κάτι μαγείρευε. Το αντρόγυνο δούλευε μέρα-νύχτα για να εξασφαλίσει το απαραίτητο για τα παιδιά και όλη την οικογένεια.

Οι δυσκολίες αυτές όμως δεν κλόνιζαν την πίστη των αγαπημένων συζύγων και δε σκίαζαν την ευτυχία τους και την απόλυτη πεποίθησή τους ότι θα τα καταφέρουν, όπως και πράγματι τα κατάφεραν πάντα.

Η Ικαριακή οικογένεια, με βάση όλα τα στοιχεία που έχουμε ανιχνεύσει, χωρίς ίχνος υπερβολής ή αυταρέσκειας, δεν υπήρξε απλά πετυχημένη, αλλά μία απόλυτα ευτυχισμένη οικογένεια, με την ευτυχία αυτή να διαχέεται σε ολόκληρη την Ικαριακή κοινωνία. Σε βαθμό τέτοιο, που ο λόγιος Επίσκοπος Σάμου – Ικαρίας, Ιωσήφ Γεωργειρήνης, όταν στα μέσα του 1600, διερχόμενος από την Ικαρία με καϊκι, αναγκάστηκε, λόγω φουρτούνας, να βγει έξω για 3 ημέρες, να μείνει κατάπληκτος, όπως γράφει στο βιβλίο του, με τίτλο «Περί της Καταστάσεως της Σάμου, Ικαρίας, Πάτμου και Ορους Αθω» από την εκχειλίζουσα ευτυχία των Ικαρίων, τους οποίους αποκαλεί «ευδαιμονέστερους» από όλους τους άλλους νησιώτες του Αιγαίου, δηλ. τους πιο ευτυχισμένους κατοίκους του Αιγαίου. Τονίζει ακόμα ότι οι γάμοι γίνονταν πάντα μεταξύ τους και ότι, παρότι ήταν φτωχοί με πολύ μικρό και γυμνό σπίτι, συνήθως μονοκάμαρο και χωρίς κρεβάτι και αγράμματοι, ήταν

άνθρωποι χαρούμενοι, φιλοσοφημένοι, λιτοί και αδιάφοροι για τα μη αναγκαία, διότι είχαν πλήρη αίσθηση του περιττού. Σημειώνω δε ότι σε πολλά άλλα του σχόλια δεν είναι και τόσο φιλικός και επιεικής για τους προγόνους μας. Είναι καταφανές λοιπόν, ότι αυτή η χαρακτηριστική ευτυχία των προγόνων μας, την οποία ο Επίσκοπος διέκρινε «δια γυμνού οφθαλμού», οφειλόταν στην Ικαριακή οικογένεια, πηγή χαράς και ευτυχίας.

Υστερα από όλα αυτά, με τα οποία προσπάθησα να δώσω, όσο μου επέτρεπαν τα στοιχεία, την ακριβή εικόνα της Ικαριακής οικογένειας, εύλογο γεννάται το ερώτημα ποιοι παράγοντες συνέβαλαν στη δημιουργία αυτής της μοναδικής οικογένειας, που επηρέαζε άμεσα ολόκληρη την κοινωνία.

Κατά την κρίση μου, δε διεκδικώ το αλάθητο, τρεις ήταν αυτοί οι παράγοντες, τους οποίους και θα προσπαθήσω να αναλύσω.

1. Πρώτος παράγοντας, θεμελιακός κατά την αποψη μου, το ότι ο γάμος γινόταν αποκλειστικά μεταξύ Ικαρίων. Ο γάμος δύο ανθρώπων που έχουν γεννηθεί και μεγαλώσει στην Ικαρία, από γονείς και λοιπούς προγόνους γέννημα – θρέμμα Ικαρίους, γαλουχημένους με τις ίδιες αρχές, τα ίδια ήθη και έθιμα, τις ίδιες παραδόσεις, τα ίδια τραγούδια, και τα ίδια παραμύθια της καλομάνας και του παππού, έχει όλα τα στοιχεία που από μόνα τους θα μπορούσαν να δημιουργήσουν μία τέλεια οικογένεια.

Η κατάσταση αυτή, δηλαδή ο κατ' αποκλειστικότητα γάμος μεταξύ Ικαρίων, που τονίζει και ο Επίσκοπος Γεωργιρήνης, έγινε καθολική συνείδηση όλων των Ικαρίων, σε τέτοιο βαθμό, που αν κάποιος, αργότερα, με την αλλαγή των συνθηκών, αποφάσιζαν, παραβιάζοντας τη γενική συνείδηση, να παντρευτούν μη Καριώτη ή μη Καριώτισσα, αυτό στοιχειοθετούσε απαξία γενική, γιατί εθεωρείτο ότι έγινε κάτι

αποδικιμασταίο από την κοινότητα, η οποία εκτός των άλλων, πίστευε ότι ο γάμος αυτός με τον «ξένο» ή τη «ξένη», όπως έλεγαν τους μη Καριώτες, δε θα πετύχει! Σημειώνω, δε εδώ, ότι θα έπρεπε να μεσολαβήσει η κοσμογονία του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου, η κατοχή ο εμφύλιος πόλεμος και η μαζική μετανάστευση σε άλλα μέρη της Ελλάδας, κυρίως στην Αθήνα, ή το εξωτερικό, κυρίως στις Η.Π.Α., για να αποδυναμωθεί σιγά σιγά αυτή η αποκλειστικότητα και η Ικαριακή κοινωνία να αρχίσει να αποδέχεται για γαμπρό ή νύφη ξένους, δηλαδή μη Καριώτες.

2. Ο δεύτερος παράγοντας εξίσου καθοριστικός για την Ικαριακή οικογένεια, ήταν η καταξιωμένη στην μακρά πορεία της Ικαρίας, πλήρης μεταξύ των συζύγων **ισότητα**.

Στην Ικαρία σε εποχές που σε άλλα μέρη της Ελλάδας, στα περισσότερα, και ιδιαίτερα της μεγάλης στεριάς, ίσχυαν εντελώς διαφορετικά ήθη και έθιμα, με τον αρχηγό της οικογένειας, τον «πάτερ φαμίλιας» να είναι ο απόλυτος κύριος της οικογένειας, φερόμενος με απίστευτη σκληρότητα και αυταρχικότητα προς όλα τα μέλη της οικογένειας του, στην Ικαρία, όπως από παλαιά στοιχεία, ρίβες και την παράδοση προκύπτει, για την οικογένεια ίσχυε το δίκαιο των συζύγων, οι οποίοι με αμοιβαίο σεβασμό, αγάπη και ισότητα αποφάσιζαν από κοινού για κάθε ζήτημα της οικογένειας, σε μιαν ισότητα υποδειγματική, σφυρηλατημένη από αιώνες, σε ένα λαό βαθύτατα δημοκρατικό, στη φιλοσοφία του οποίου η πειθώ και η ανταλλαγή απόψεων είχαν πολύ μεγαλύτερη αξία από τον αυταρχισμό και τη βαναυσότητα.

Η ευγένεια, η κατανόηση και η αγάπη στην Ικαριακή οικογένεια, ήταν στοιχεία βαθύτατης αυτογνωσίας και εσωτερικής ανάγκης των συζύγων, οι οποίοι με την ένωσή τους,

με το γάμο τους, ολοκλήρωναν στο ακέραιο και δικαίωναν σε κάθε στιγμή της κοινής ζωής τους, τη μοναδικότητα του γάμου.

Ήταν τόσο καταφανής η ισότητα ανδρών και γυναικών στην Ικαρία, ώστε όταν στα μέσα του 1600, ο Γάλλος περιηγητής Τεβενώ την επισκέφτηκε, διαπίστωσε, όπως γράφει στο βιβλίο του, ότι «ο κόσμος εδώ είναι ανάποδος, διότι συμβαίνει να κυριαρχούν οι γυναίκες», τις οποίες χαρακτήρισε «ευειδέις», δηλ. ωραίες, και εδώ πράγματι, γνήσιος Γάλλος γαρ, δεν είχε άδικο. Γεννημένος και μεγαλωμένος ο Τεβενώ στη Γαλλία και γαλουχημένος από τις αυτοκρατορικές και πατριαρχικές αρχές του πιο συντηρητικού κράτους της Ευρώπης, του κράτους των Λουδοβίκων, δε μπόρεσε να αντιληφθεί την παγιωμένη στην Ικαρία ισότητα των δύο φύλων, την οποία από επιπολαιότητα, που επέδειξε και σε άλλα θέματα, παρεξήγησε σε κυριαρχία των γυναικών!

Στην Ικαρία δεν υπήρξαν ποτέ, τουλάχιστον δεν καταγράφονται, φαινόμενα κακοποίησης γυναικών, όπως σε άλλα μέρη, ούτε και φαινόμενα απαξίωσης ή ονειδισμού της γυναίκας κατά οποιοδήποτε τρόπο, γιατί η αποδοκιμασία και η απομόνωση του βάνουσου ή υβριστή συζύγου, θα ήταν καθολική, σε βαθμό τέτοιο που αυτός ο σύζυγος θα θεωρείτο αποδιοπομπαίος από την κοινότητα. Η ισότητα μεταξύ των συζύγων στην απόλυτη έννοιά της, με αποτέλεσμα τη διαρκή και αδιαπραγμάτευτη ευτυχία της οικογένειας.

Στην Ικαριακή οικογένεια το αντρόγυνο, με απαρασάλευτη την απόφασή του να διανύσει μαζί ως το τέλος, στα καλά και στα κακά, το συζυγικό του βίο και να γίνει, αν χρειαστεί ολοκαύτωμα, για την οικογένεια, αγωνιζόμενο από κοινού σκληρά για να τα φέρει βόλτα και να μη μείνουν τα παιδιά νηστικά, χωρίς το λιτό έστω καθημερινό τους. Και είναι

χαρακτηριστικό της ποιότητας της ικαριακής οικογένειας, ότι κανένας από τους δύο δεν κρατούσε τη μεζούρα για να ελέγξει τον άλλο ή να τον κατηγορήσει για αδιαφορία, αγωνιζόμενοι από κοινού με αγάπη και κατανόηση για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, που πάντα έστω και με απίστευτους κόπους αλλά πάντα με αγάπη, ερχόταν με μια ανακούφιση βαθιάς ευτυχίας, που τα κατάφεραν και πάλι!

Στο σημείο αυτό, χωρίς διάθεση να αδικήσω τους άντρες, θέλω να σταθώ ιδιαίτερα στη γυναίκα, στη σύζυγο-μητέρα, σ' αυτόν το φύλακα άγγελο και Ατλαντα συγχρόνως της Ικαριακής οικογένειας, που σε εποχές ζοφερές και φτώχειας απίστευτης, για να μην αφήσει τα παιδιά νηστικά ή χωρίς κάτι που το χρειάζονταν ή αργότερα χωρίς να μάθουν γράμματα, ήταν πάντα έτοιμη να γυρίσει τον κόσμο ανάποδα, να τα βάλει με θεούς και δαίμονες, με κάθε εμπόδιο, δουλεύοντας μέρα-νύχτα στο χωράφι, στον κήπο, στη σπορά, στο θέρος, στα ζώα, στο νοικοκυριό και πολλές φορές, επιστρατεύοντας την καλομάννα για τα παιδιά, να ξενιτεύεται όχι μόνο στην Ελλάδα, αλλά στην Αίγυπτο, τη Σμύρνη, την Κων/λη, και όπου αλλού, για να γίνει υπηρέτρια, νταντά και παραμάννα βυζαίνοντας ξένα παιδιά, μακριά από τα παιδιά της, τη στοργή του συζύγου και τη θαλπωρή της οικογένειας.

Η ισότητα όμως μεταξύ των συζύγων και η από κοινού αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων του γάμου τους, το τονίζω και πάλι, ήταν απόλυτη και υπήρξε η γρανιτένια βάση πάνω στην οποία θεμελιώθηκε η Ικαριακή οικογένεια.

3. Πέρα από τους παραπάνω λόγους, που όπως ανέφερα υπήρξαν οι καθοριστικοί παράγοντες για τη διαμόρφωση της ευτυχισμένης Ικαριακής οικογένειας, και ένας τρίτος έπαιξε αποφασιστικό ρόλο, παρ' ότι εκ πρώτης όψεως δε φαίνεται τόσο

σπουδαίος. Ο παράγοντας αυτός είναι ότι στην Ικαρία, δεν υπήρξε ποτέ ο θεσμός της προίκας, ως προϋπόθεση του γάμου!

Η Ικαρία ανέκαθεν ήταν τόσο αυστηρή στο θέμα αυτό, ώστε αν από την πλευρά των γονιών ή του ίδιου του γαμπρού, αξιωνόταν προίκα για να γίνει ο γάμος, αυτό εθεωρείτο βαρύτητο ολίσθημα, πράξη ηθικά ανεπίτρεπτη, απορριπτόμενη κατηγορηματικά από τους γονείς της νύφης και αποδοκιμαζόμενη από όλη την κοινωνία, ο δε γαμπρός αποπεμπότανε με τον άκρως απαξιωτικό χαρακτηρισμό «προικοθήρας», αποδοκιμαζόμενος από όλους.

Όπως από τα διασωθέντα «προικοχάρτια» και λοιπά στοιχεία προκύπτει, η προίκα στην Ικαρία, είχε την έννοια της «αυθόρμητης οικειοθελούς προσφοράς» των γονιών της μελλοννυμφης κόρης προς αυτήν, κάποιων περιουσιακών στοιχείων, ανάλογα με την οικονομική τους κατάσταση, προκειμένου αυτή να τα έχει για βοήθεια στη νέα οικογενειακή ζωή της.

Εμμεση απόδειξη μη ύπαρξης προίκας αποτελεί και το γεγονός ότι το σπίτι που επρόκειτο να εγκατασταθούν οι νεόνυμφοι, ήταν αποκλειστική υποχρέωση του γαμπρού, τον οποίο ο καλοκάγαθος Καριώτης πατέρας της νύφης, όταν πήγαινε να την ζητήσει, τον ρωτούσε με καλοσύνη «παιί μου έχεις σπίτι να την πας;», όταν σε όλα τα άλλα μέρη που ίσχυε η προίκα, με την έννοια που προσδιορίσαμε, το σπίτι ήταν πάντα το πρώτο και το κύριο στοιχείο της προίκας, με αποτέλεσμα αν τα κορίτσια της οικογένειας ήταν πολλά, να είναι πρόβλημα μέγα ο γάμος τους, αν οι γονείς δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να κάνουν σπίτι για κάθε κορίτσι. Απάνθρωπος και αντικοινωνικός θεσμός που μετέβαλλε τα κορίτσια από πηγή

χαράς και ευτυχίας για τους γονείς τους, σε πηγή απίστευτης δυστυχίας και απόγνωσης.

Ο γάμος στην Ικαρία, όπως προανέφερα, δεν ήταν ποτέ μία κατά συνθήκη πράξη, την οποία αποφάσιζαν οι γονείς των μελλονύμφων και ιδιαίτερα ο πατέρας της νύφης με τον πατέρα του γαμπρού, ερήμην και των μελλονύμφων και των μητέρων, όπως κατά κανόνα ίσχυε σε όλα τα μέρη της Ελλάδας.

Αναμφισβήτητα και εδώ, στους περασμένους αιώνες, οι γονείς και των δύο νέων (μελλονύμφων) συζητούσαν μεταξύ τους τα του γάμου και για τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία οι γονείς της νύφης θα έδιναν σ' αυτήν ως προίκα, αλλά ποτέ και αυτό το τονίζω ιδιαίτερα, αυτές οι συζητήσεις δεν έπαιρναν τη μορφή ψυχρής διαπραγμάτευσης και συναλλαγής.

Στην Ικαρία, οι μελλονύμφοι είχαν γνώμη, δεν ήταν βουβοί μάρτυρες των γενόμενων. Ένα στοιχείο δε που το αποδεικνύει αυτό ήταν το «δοκίμι της αγάπης», δηλ. η δοκιμασία του κούτσουρου στην οποία υποβάλλονταν ο υποψήφιος γαμπρός. Κατά το έθιμο η υποψήφια νύφη είχε το προνόμιο της επιλογής του κούτσουρου που έπρεπε να σκίσει ο υποψήφιος γαμπρός για να κριθεί ή όχι αντάξιός της και να προχωρήσει ο γάμος. Και εκεί, όπως φαίνεται από αυτά που γράφει ο λαογράφος μας Αλέξης Πουλιανός, η υποψήφια νύφη είχε δυνατότητα παιχνιδιού για μεθόδευση του αποτελέσματος. Στον Α' τόμο των λαογραφικών του αναφέρει δύο περιστατικά που έγιναν σε χωριά της Μεσαριάς. Στην πρώτη περίπτωση, στα μέσα του 1800, η νύφη, που συμπαθούσε το γαμπρό, διάλεξε χλωρό κούτσουρο συκιάς που σκίζεται αμέσως. Στη δεύτερη, στα τέλη του 1700, η νύφη, που αντιπαθούσε το γαμπρό, διάλεξε ξερό κούτσουρο συκιάς που δε σκίζεται με τίποτα και ο γαμπρός, όπως ήταν φυσικό, απέτυχε και έτσι ο γάμος ματαιώθηκε.

Η ένωση λοιπόν δύο ανθρώπων με τα δεσμά του γάμου, ήταν αποτέλεσμα αμοιβαίας εκτίμησης και συμπάθειας και των μελλονύμφων και των οικογενειών τους και στα νεώτερα χρόνια και έρωτα, όπως πρέπει να είναι ο γάμος ως πράξη ζωής.

Τελειώνοντας εδώ, θα ήθελα, με σεβασμό και αγάπη, να ευχαριστήσω από τα βάθη της καρδιάς μου τους προγόνους μας για όσα μας δίδαξαν, που πρέπει να κρατηθούν ζωντανά, για πάντα, σαν ιερή και ανεκτίμητη παρακαταθήκη.

Όσο για το πρόσθετο ερώτημα ποια κατά την γνώμη μου η σχέση της Ικαριακής οικογένειας προς την ευζωία και τη μακροβιότητα των Ικαρίων, δεν είμαι αρμόδιος να απαντήσω, αφού ούτε γιατρός ούτε βιολόγος είμαι. Απλά, με την κοινή λογική, θα μπορούσα να πω ότι μια ευτυχισμένη οικογένεια σαν αυτή των προγόνων μας, αυτή καθ'αυτή αποτελεί συστατικό στοιχείο της ευζωίας και σε συνδυασμό προς τη γονιδιακή πραότητα και ηρεμία των Ικαρίων, τη λιτότητά τους, τη μακραίωνη υγιεινή διατροφή τους, την έλλειψη άγχους και την αρχέγονη Διονυσιακή τους καταβολή, αναμφισβήτητα έχει ευεργετικές επιπτώσεις και στη μακροβιότητά τους.